ואם אמרו בית דין לגנב 'חַייב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ את הכפל', וחזר הגנב וטָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן דְּלֹא פַּסְקָהּ מִילְּתָא – שכיון שלא פסקו את דינו, אַפֹּתֵי – עדיין גַּנָּב הוּא נחשב, ודינו לשלם ארבעה וחמשה על טביחה ומכירה. מיישבת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – אכן לא נאמר דין זה לפוטרו מארבעה וחמשה כשהקדישו הבעלים אלא באופן דְּאָמְרֵי לֵיהּ בית דין לגנב חַייב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ, שזהו גמר דין, ולכן אין חייב יותר על טביחה ומכירה:

הגמרא מבררת את דעת רבי יוחנן: נוֹפֵא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, נָזֵל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, שֶׁנֵּיהֶם אֵינָן יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁ חפץ זה, וֶה, הגזלן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה, הנגזל, לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. מקשה הגמרא: וּמִי – והאם אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַלָּכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה – שדין שסתמה המשנה לאומרו, בלא שם תנא, הלכה היא, וּתְנַן במשנה (מעשר שני פ"ה מ"א) כֶּרֶם רְבָעִי, שפירותיו אסורים באכילה מחוץ לירושלים בלא פדיון, והיו הבעלים רוצים להודיע זאת לעוברי דרכים שהוא כרם רבעי כדי שלא יאכלוהו, חָיְּבִין מְצַיְּינִין ומסמנים אוֹתוֹ, בְּקִווִּוטוֹת – רגבי אֲדָמָה, על ידי שנתנו פיסת רגבים סביב גבולותיו. מפרשת הגמרא: סִימָנָא – סימן זה שעשו היה להורות שהוא כִּי – כמו אֲדָמָה, מָה אֲדָמָה אֵינָהּ הַנָּאָה מִינָהּ – יהנו ממנה לאחר זמן בחרישה זריעה וקצירה, אַף הַאי נַמִּי – גם כרם זה, כִּי מִפְרְקָא שֵׁרֵי לְאִיתְהַנּוֹיֵי מִינָּהּ – כשיפדוהו יהיה מותר להנות ממנו. ממשיכה המשנה: ושדה שיש בה גידולים שֶׁל עָרְלָה, ורצו שלא ישגו ויאכלו ממנה, צִיינוּה בְּחֶרְסִית שהיא רעפים כתותים. מפרשת הגמרא: סִימָנָא זה היה להורות שהיא בְּחַרְסִית, מָה חֶרְסִית שֶׁאֵין הֲנָאָה מִינָּהּ, שאין בה תועלת, אַף הַאי – גם שדה זו, היא שדה דְּלֵית בֵּיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – שאין בה הנאה עתה, כיון שהיא של ערלה שאסורה באכילה ובהנאה. ממשיכה המשנה: ושדה שֶׁל קְבָרוֹת, שקברו בה מת המטמא, ויש להזהיר את הכהנים ואוכלי טהרה שלא להטמא שם, צייְּנוּה בְּכִיד. מפרשת הגמרא: סִימָנָא זה משום דְּחִיוֵּר – שלבן הסיד כַּעֲצָמוֹת שהן לבנות. ממשיכה המשנה: וּמְמַחֶה – ומערב את הסיד במים וְשׁוֹפֵךְ סביבות הקבר. מפרשת הגמרא: כִּי הֵיכִי דְּנִיחֲווֹר טָפֵי – כדי שילבין יותר. ממשיכה המשנה: אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שעושים היכר בכרם רבעי ובערלה לעוברי דרכים, דווקא בַּשנה הַשְּׁבִיעִית, שנת השמיטה, דְּהֶפְקֵר נִינְהוּ – שהפירות הם הפקר, ועל כן יש לחשוש שלא יכשלו, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ – בשאר השנים שאינן שנת שמיטה, שגולנים הם אותם האוכלים מהגידולים, אין צורך לציין כלל, ויניחם שיאכלו ויכשלו באיסור, שאנו אומרים הַלְּעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת, דהיינו שמי שהוא רשע יש להניחו להיכשל עוד. ממשיכה המשנה: וְהַצְּנוּעִין, והם בני אדם חסידים הרוצים לסלק ידי כל אדם מן העבירה, כאשר היה להם כרם רבעי שחששו שמא יאכלו ממנו עוברי דרכים בלא פדיון, כך היה מנהגם, מַנִּיחִין אֶת הַמָּעוֹת במקום מסוים, וְאוֹמְרִים כָּל הפרי הַנִּלְקָט מִכרם זֶה, מְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ, ונמצא שביד הלוקטים פירות של חולין. עד כאן דברי המשנה. ומכאן קשה על רבי יוחנן, שהלא הצנועים סוברים שאדם מחלל דבר שאינו ברשותו, ולכן אפשר לחלל על המעות את קדושת הפירות שכבר ברשותם של הלוקטים, והמשנה הביאה דעה זו בסתם, ויש לפסוק כן שהלא הלכה כסתם משנה, ומדוע דעת רבי יוחנן שאין אדם מקדיש, והוא הדין מחלל, דבר שאינו ברשותו.

וְכִי תֵּימָא, מַאן תְּנָא – מיהו ששנה את מעשה הצְּנוּעִין, דְּבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, והמשך דבריו הם, ואין זו סתם משנה, (וְרַבִּי יוֹחָנָן כִּסְתָם יְחִידָאָה לֹא אָמַר), עדיין קשה, וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵנוּ, דהיינו כל מקום שהובאו דבריו, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מִבַּעֲרֵב וְצַיָּדָן וְרֹאֵיָה אַחֲרוֹנָה, ואם כן היה לרבי יוחנן לפסוק הלכה כמותו שהוא סובר כצנועים שהקדש וחילול חלים על דבר שאינו ברשותו. מיישבת הגמרא: אָמְרֵי – אמרו בני הישיבה, לֹא תֵּימָא – אל תגרוס במשנה שהיו הצנועים אומרים 'כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה יהא מחולל על המעות', שהוא לשון עבר, שמחללים מה שכבר נלקט ואינו ברשותם עוד, אֶלָּא אֵימָא – יש לתקן במשנה ולומר שכך היו הצנועים אומרים, 'כָּל הַמִּתְלַקֵּט מִזֶּה יהא מחולל על המעות', לשון עתיד, שהיו מחללים את הפירות עוד לפני שנלקטו, ואז עדיין הם ברשותם ויכולים לעשות זאת.

שואלת הגמרא: וּמִי – והאם אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, דהיינו האם אפשר לומר כך בשיטתו, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עצמו שצְּנוּעִין במשנה הנזכרת וְרַבִּי דּוֹסָא בברייתא שתובא בסמוך, אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, וְרַבִּי דּוֹסָא נִלְקָט קָאָמַר – סובר שאומרים את התנאי על מה שלוקטים רק אחר שלקטו ולא קודם לכן, דְּתַנְיָא בברייתא לגבי לקט עניים, שזכות העניים היא ללקוט את השיבולים הנופלים בעת הקצירה, והלכה היא שרק אם נפלו אחת או שתים הן של עניים, אבל אם נפלו שלוש שיבלים, הרי הן של בעל הבית, ואין כל העניים בקיאים בהלכה זו ויש מהם שנוטלים גם שלוש שיבולים שנפלו בעת הקצירה, ועל כך רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כל יום בעת שַׁחֲרִית, בַּעַל הַבַּיִת – בעל השדה שבה מלקטים עניים, עוֹמֵד וְאוֹמֵר כָּל שֶׁיְּלַקְּטוּ עֲנִיִּים הַיּוֹם, אף מה שאינו מגיע להם, יֶהֱא הֶפְקֵר, וממילא לא יכשלו, רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר, לְעִיתּוֹתֵי עֲרֵב אוֹמֵר כָּל שֶׁלִּקְּטוּ עֲנִיִּים היום יֶהֱא הֶפְקֵר. ולרבי דוסא הלא האמירה היא על דבר שאינו ברשותו, שמפקיר שיבלים שכבר נטלו ממנו בגזילה, ומוכח שסובר שמועילה אמירה זו, ומכיון שרבי יוחנן אמר שרבי דוסא וצנועים בשיטה אחת הם, הרי שאף הצנועים היו אומרים בערב 'כל הנלקט', דהיינו על מה שכבר אינו ברשותם, וביון שהמשנה סתמא כמותם, מדוע אמר רבי יוחנן שאין מועיל הקדש על דבר שאינו ברשותו. מתרצת הגמרא: אֵיפּוֹךְ – יש להחליף בברייתא את דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי דּוֹסָא וְרַבִּי דּוֹסָא לְרַבִּי יְהוּדָה, ונמצא שרבי דוסא אמר שבעל הבית אומר זאת בבוקר כשעדיין הן ברשותו, ולא בערב שכבר אינן ברשותו, ושיטתו כשיטת הצנועים כפי שהעמדנו דבריהם שאומרים 'כל המתלקט', שרק כשהפירות ברשותם יכולים לחלל על המעות, וכמותם פסק רבי יוחנן שאף להקדיש אין אדם יכול אלא אם כן הדבר ברשותו.

שואלת הגמרא: אַמַּאי אַפְּכָהּ מַתְנִיתָא – למה הפכת את דברי הברייתא, אַפְּכָהּ – יכול הנך להפוך לְדברי רַבִּי יוֹחָנָן, וְאֵימָא – ונאמר שדבריו היו שצְּנוּעִין וְרַבִּי יְהוּדָה אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, שלשניהם מחלל קודם שלקטו, וגם באופן זה היו מתיישבים דברי רבי יוחנן, שכן נמצא שהצנועים סוברים שאפשר לחלל אף על דבר שאינו ברשותו. מתרצת הגמרא: אָמְרִי, לֹא סָגֵיא דִּלְא מְתַהֲפְכַת מַתְנִיתָא – אי אפשר בלא להפוך את הברייתא, אף בלא הקושיא על רבי יוחנן, דְּתָנְיָא מַתְנִיתִין קָתָנֵי – שבברייתא זו נאמר דְּאִית לֵיהּ – שיש לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵירָה, דהיינו שסובר הוא שאפשר לפעול שיחול דבר מסוים שיתברר רק אחר כך, שהרי אמר שיכול אדם לומר קודם שלקטו שמה שילקטו אחר כך יהיה הפקר, ואף שבאותה עת שהפקיר אין ידוע מה ילקטו ורק מאוחר יותר יתברר כן, וְשַׁמְעִינָן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּעָלְמָא דְּלֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – ובמקומות אחרים למדנו מדבריו שסובר שאין ברירה, והיינו שאי אפשר להחיל חלות כלשהי על דבר שאינו מבורר באותה עת, דְּתָנֵן,

---

אגרות קודש

[כ"ג מנ"א תשי"ג]

בנועם קבלתי מכתבו מט"ו מנ"א, והרגיע את רוחי במ"ש שבאוצר המקוה נתמלאו בערך תשע מאות ליטר מים מי גשמים (רק אח"ז הוסיפו עליהם כוי).

הַלּוֹקֵחַ יַיִן בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מִבֵּין הַבּוֹתִים שֶׁחֲשׁוּדִים שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת וְנִכְנְסָה שַׁבָּת וְאֵין לוֹ פָּנַאי עַתָּה לְהַפְרִישׁ וְאֵין לוֹ מָה לִשְׁתּוֹת בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר, שְׁנֵי לוּגִּין מִתּוֹךְ מֵאָה שֶׁיֵּשׁ כָּאן, שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ אַחַר שַׁבָּת, חֲרֵי הֵן תְּרוּמָה, עֲשָׂרָה לוּגִּים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ יִהְיוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּתְשָׁעָה לוּגִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמַחֲלֵל – וּמְחַלֵּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל הַמְּטְבָּע שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּבַיִת, שֶׁהֲרֵי דֵּי בְּזֶה בְּאֲמִירָה בְּעַלְמָא וְאֵין זֶה דּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ פָּנַאי, וּמַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְתַקֵּן עַתָּה עֲדִיף לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְשׁוֹתֶה מַיִד אֶת הַיַּיִן, שְׁמִיד בְּשֶׁקָּרָא שֵׁם לִתְרוּמָה וּלְמַעֲשֵׂרוֹת יָצָא מִיְּדֵי אִיסּוּר טֶבֶל, וְאַף שֶׁבְּפוֹעֵל יִפְרִישׁ רַק אַחַר כָּךְ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּן שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין לִשְׁתּוֹת לְלֹא הַפְרָשָׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁמָּה שֶׁהוּא שׁוֹתֶה מִהֵיַּין הוּא מֵהַחוֹלִין שֶׁבּוֹ וְאִילּוּ הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשֵׂרוֹת נִשְׁאֲרִים בַּכְּלִי. וּכְיוָן שֶׁנִּתְבָּאֵר שִׁדְעַת רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאֵין בְּרִירָה, מִמַּעֲתָּה אֵין לוֹמַר שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁבְּעוֹל הַבַּיִת מְפַקִּיר אֶת מַה שֶּׁילְקְטוּ עֲנִיִּים, שֶׁהֲרֵי בְּעֵת הַהֶפְקֵר אֵין מְבוֹרָר אִילּוּ שִׁיבָּלִים יִלְקְטוּ, וְלָכֵן יֵשׁ לְהָפוֹךְ אֶת דִּבְרֵיהֶן לְדִבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא.

שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: אָמְרֵי בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, סוֹף סוֹף אַמַּאי קָא אָפְכַתְּ לָהּ לְמַתְנִיתִין שֶׁהֵבִיאָה אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי דּוֹסָא, מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה – מִשּׁוּם הִסְתִּירָה בִּדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה, הַשְׁתָּא נַמִּי – גַּם עַתָּה קַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן, שְׁקִיימֹת סְתִירָה בְּדִבְרֵיו, דְּאָמְרַתְּ לְרַבִּי יוֹחָנָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקָּשֶׁה עָלָיו מִמַּעֲשֶׂה הַצְּנוּעִים, לֹא תֵּימָא – שֶׁאֵל תֹּאמַר שֶׁהֵיוּ הַצְּנוּעִים אוֹמְרִים 'כָּל הַנִּלְקָט יְהֵא מְחוּלִּין עַל הַמְּעוֹת', מִשּׁוּם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפְדוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, אֶלָּא אֵימָא שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים 'כָּל הַמִּתְלַקֵּט', שֶׁאָמְרוּ קוֹדֶם שֶׁנִּלְקַט בְּעוֹד שֶׁהֵיוּ הַפֵּרוֹת בִּרְשׁוּתָם, וְכֵיוָן שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר כֵּן לְפִי רַבִּי יוֹחָנָן, אַלְמָא – מוּכָח שֶׁאֵין בְּרִירָה – שֶׁסּוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ בְּרִירָה, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהֵיוּ הַצְּנוּעִים מְחַלְּלִין עַדַיִן לֹא הָיָה מְבוֹרָר אֵיזֶה מִן הַפֵּרוֹת יִלָּקְטוּ וְעַל מָה יֶחוּל הַחִילּוּל, וְקָשֶׁה, וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן לֵית לֵיהּ – אֵינוֹ סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ בְּרִירָה שֶׁיֵּשׁ בְּרִירָה, דְּאָמַר רַב אַסִּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָאֲחִין שֶׁחָלְקוּ בִּירוּשַׁת אֲבִיהֶם, כֻּלָּם קִבְּלוּ שֶׁלָּהֶם זֶה מִזֶּה הֵן דּוֹמִים, שֶׁאִין אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁבְּמַה שֶׁחִילְקוּ בִּינֵיהֶם הוֹבְרַר הַדָּבָר שֶׁמֵּה שֶׁנָּטַל כָּל אֶחָד זֶהוּ מַה שֶׁיָּרַשׁ מֵהָאָב, אֶלָּא אוֹמְרִים אָנוּ שֶׁמִּא כָּל אֶחָד נָטַל חֵלֶק שֶׁיָּרַשׁ חֲבֵירוֹ וְהֶחֱלִיפוּ בֵּינֵיהֶם אֶת הַחֲלָקִים, וְנִמְצָא שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים כְּלִקּוּחוֹת זֶה מִזֶּה, וְלִפֵיכָךְ מַחֲזִירִין הֵם זֶה לָזֶה אֶת חֶלְקוֹ בַּיּוֹבֵל, כְּדֵין מִי שֶׁקָּנָה קַרְקַע מֵחֲבֵירוֹ שֶׁבִּיּוֹבֵל הִיא יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְחוֹזֶרֶת לְבַעֲלִיהָ הָרִאשׁוֹן, וְאַף חֲלָקִיהֶם חוֹזְרִים הֵם זֶה לָזֶה וְעֵלֵיהֶם לְחַלֵּק מְחֻדָּשׁ וּמַחֲלִיפִים אֶת חֲלָקֵיהֶם. וּלְמַדְנוּ שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין בְּרִירָה, וְלֹא הוֹבְרַר בַּחֲלוּקָה מַה יָּרַשׁ כָּל אֶחָד. וְנִמְצָאוּ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה.

הַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת אֶת דַּעַת רַבִּי יוֹחָנָן בְּאוֹפֶן אַחֵר: אֶלָּא לְעוֹלָם יֵשׁ לְגָרוֹס בְּמִשְׁנָה שֶׁהֵיוּ הַצְּנוּעִים אוֹמְרִים 'כָּל הַנִּלְקָט', וְכֵן גַּם אָמַר רַבִּי דּוֹסָא כְּדַעַת הַצְּנוּעִים, שֶׁלְּדַעְתָּם יָכוֹל אָדָם לִפְדּוֹת וּלְהַפְקִיר, וְהוּא הַדִּין לְהַקְדִּישׁ, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאָמַר שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, אַף שֶׁהוּא פּוֹסֵק כְּסִתָּם מִשְׁנָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא פָּסַק כִּצְנוּעִים, מִשּׁוּם שֶׁסְּתָמָא אַחֲרִינָא אַשְׁכַּח – מְצָא סְתָם מִשְׁנָה אַחֶרֶת, דְּתָנֵן בְּמִשְׁנָתֵנוּ, אֵין הַגּוֹנֵב אֲפִלּוּ מַחֲשָׁבָה מִהַגְּנֵב, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל, וְאַמַּאי – מִדּוּעַ הוּא פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִים, בְּשֶׁלָּמָא – מוּבָן הַדָּבָר מִדּוּעַ לַגַּנָּב הָרִאשׁוֹן לֹא מְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי כָּךְ נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כב ו) 'וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ' וְדוֹרְשִׁים שָׁרַק אִם מִשָּׁלַם וְלֹא בְּשִׁגְנוּב מִבֵּית הַגַּנָּב שֶׁאֵין הַחֹפֶשׁ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא לִבְעָלִים נִשְׁתַּלֵּם כְּפֶל, שֶׁהֲרֵי גְּנֵב חֹפֶשׁ שֶׁלָּהֶם, אֶלָּא לַאוֹ שְׁמַע מִינָּהּ – הָאֵם אֵין לְלַמֵּד מִזֶּה שֶׁלָּזֶה, לְגַנֵּב הָרִאשׁוֹן, אֵין מִשָּׁלַם הַגְּנֵב הַשֵּׁנִי כְּפֶל, לְפִי שֶׁהַחֹפֶשׁ הַגָּנוּב אֵינוֹ שֶׁלּוֹ – שֶׁל הַגְּנֵב הָרִאשׁוֹן, וְלָזֶה, לִבְעָלִים אֵין מִשָּׁלַם כְּפֶל, לְפִי שֶׁהַחֹפֶשׁ הַגָּנוּב אֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לְהַקְדִּישׁ וּלְפְדּוֹת וּלְהַפְקִיר חֹפֶשׁ שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וּכְדַעַת מִשְׁנָה זוֹ פָּסַק רַבִּי יוֹחָנָן.

שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: וּמַאי חָזֵית דְּאָזֵיל בָּתַר הָהִיא סְתָמָא לְיַעֲבִיד כְּמַאי דְּאָמְרִי סְתָמָא דִּצְנוּעִין – וּמַה רְאִיָּה לְלֹכֶת אַחַר סְתָמָא זוֹ שֶׁבְּמִשְׁנָתֵנוּ, וּלְמָה לֹא יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁסְּתָמָה הַמִּשְׁנָה כְּדִבְרֵי הַצְּנוּעִים שֶׁלְּדַעְתָּם אָדָם פּוֹדֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. מְיוּשֶׁבֶת הַגְּמָרָא: מִשּׁוּם דְּמְסַיֵּיעַ לֵיהּ קְרָא – שֶׁמְּסַיֵּיעַ לְדַעְתּוֹ זוֹ הַפָּסוּק (וַיִּקְרָא כז יד) 'וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַה'', שִׁיּשׁ לְדָרוֹשׁ וּלְוֹמַר מַה בֵּיתוֹ הוּא בִּרְשׁוּתוֹ אַף כָּל דָּבָר שֶׁמַּקְדִּישׁ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ.

הַגְּמָרָא חוֹזֶרֶת לָדוּן בְּמַה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁצְּנוּעִים וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד: אָמַר אַבָּיֵי, אִי לַאו – אִם לֹא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁצְּנוּעִין וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, הָוֶה אָמֵינָא שֶׁצְּנוּעִין אֵית לְהוּ – סוֹבְרִים אֶת דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא וְרַבִּי דּוֹסָא לֵית לֵיהּ – אֵינוֹ סוֹבֵר אֶת דִּבְרֵיהֶם דְּצְנוּעִין. צְנוּעִין אֵית לְהוּ דְּרַבִּי דּוֹסָא, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר, וּמַה בְּנֶגֶד עָבְדוּ רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא – שֶׁאִם בְּגֹבֶל תִּיקְנוּ חֲכָמִים לְהַצִּילוֹ עַל יְדֵי שֶׁפָּדוּ בְּסוֹף הַיּוֹם אֶת כָּל מַה שֶׁנִּקְטַף מִכְּרָמִם בְּגִנִּיבָה, וְאַף שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתָם וּמֵעִיקַּר הַדִּין אֵין אָדָם פּוֹדֶה מַה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְזֹאת עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִכְשַׁל בְּאִיסּוּר אֲכִילַת רִבְעֵי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, עֲנִיִּים צְרִיכָא לְמֵימַר – וְכִי צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיַּעֲשׂוּ תַּקָּנָה זוֹ גַּם בְּעָנִיִּים הַלּוֹקְטִים בְּטְעוּת מַה שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לָהֶם, וּפְשׁוּט הוּא שֶׁיִּתְקְנוּ כֵּן, וְלָכֵן הֵם מוּדִים לְרַבִּי דּוֹסָא. אֲבָל רַבִּי דּוֹסָא לֵית לֵיהּ דְּצְנוּעִין, מִשּׁוּם שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר שֶׁרַק בַּעֲנִיִּים הוּא דְּעָבְדוּ לְהוּ רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא – רַק שֶׁם עָשׂוּ תַּקָּנָה, אֲבָל לְהַצִּיל נֶגֶד לֹא עָבְדוּ לֵיהּ רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא שֶׁיּוֹכַל לִפְדּוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ.

אָמַר רָבָא, אִי לַאו דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁצְּנוּעִין וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, הָוֶה אָמֵינָא מַאן תָּנָא צְנוּעִין, שֶׁאִם כֵּן לְגַבֵּי לָקֵט, וְנִתְנוּ לִי לוֹמַר כֵּן כִּי הֵיכִי – בִּכְדֵי דְּלֹא תִּקְשֵׁי סְתָם מִשְׁנָה זוֹ שֶׁל צְנוּעִין הָאוֹמֶרֶת שֶׁאִם כֵּן לְפִדּוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאָמַר הֲלָכָה כְּסִתָּם מִשְׁנָה וּבְכָל זֹאת פָּסַק שֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּישׁ, וְהוּא הַדִּין פּוֹדֶה, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְכִפְי שֶׁהִקְשׁוּנוּ לְעֵיל, שֶׁבְּכָךְ שֶׁנַּעֲמִיד אֶת הַמִּשְׁנָה שֶׁל צְנוּעִים כְּרַבִּי דּוֹסָא תִּתְיַישֵׁב קוּשְׁיָא זוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁרַבִּי יוֹחָנָן